

Załącznik nr VI
Przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Łódzkiego
Nr 1329/15 z dnia 25.11.2015 r.

**ZASADY PRZYGOTOWANIA STUDIUM WYKONALNOŚCI
DLA PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH
REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO
NA LATA 2014 - 2020**

Spis treści

1. WSTĘP.....	3
1.1 Podstawowe definicje	3
2. ZASADY OGÓLNE	9
3. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY – PODSUMOWANIE	10
4. DEFINICJA CELÓW PROJEKTU	10
5. IDENTYFIKACJA PROJEKTU	11
5.1 Podstawowe dane o projekcie	11
5.2. Analiza otoczenia społeczno-gospodarczego.....	11
6. ANALIZA WYKONALNOŚCI, ANALIZA POPYTU ORAZ ANALIZA OPCJI.....	11
6.1. Analiza wykonalności.....	12
6.2. Analiza popytu	12
6.3. Analiza opcji	12
7. INFORMACJE I ANALIZY SPECYFICZNE DLA DANEGO RODZAJU PROJEKTU LUB SEKTORA ..	13
8. ANALIZA FINANSOWA.....	13
9. ANALIZA KOSZTÓW I KORZYŚCI	13
10. ANALIZA WRAŻLIWOŚCI I RYZYKA	14

1. WSTĘP

Niniejszy dokument jest przeznaczony dla osób, przygotowujących studia wykonalności dla projektów inwestycyjnych współfinansowanych z EFRR w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 (RPO WŁ na lata 2014-2020).

Głównym celem niniejszego dokumentu jest przedstawienie zasad przygotowywania studium wykonalności w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 oraz osiągnięcie efektu porównywalności projektów. Zasady mają ułatwić proces przygotowywania studiów wykonalności przez wnioskodawców, ocenę formalną oraz ocenę merytoryczną projektów przeprowadzaną przez Komisję Oceny Projektów.

W kwestiach nieuregulowanych niniejszymi *Zasadami przygotowania studium wykonalności dla projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020* należy kierować się treścią *Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014-2020* (zwanych dalej *Wytycznymi MIR*).

W związku z powyższym wnioskodawcy przy opracowaniu studium wykonalności powinni łącznie stosować niniejsze zasady i *Wytyczne MIR* (oraz opcjonalnie *Przewodnik AKK*)¹.

1.1 Podstawowe definicje

Analiza efektywności kosztowej (AEK) (ang. Cost Effectiveness Analysis – CEA): jest to metoda analizy efektywności projektów, którą stosuje się gdy zmierzenie korzyści w kategoriach pieniężnych nie jest w praktyce możliwe. Stanowi ona szczególny rodzaj analizy kosztów i korzyści i polega na wyliczeniu jednostkowego kosztu osiągnięcia korzyści generowanych przez projekt. Warunkiem przeprowadzenia takiej analizy jest możliwość skwantyfikowania korzyści, a następnie odniesienia ich do pieniężnych kosztów projektu; nie jest natomiast konieczne przypisanie korzyściom konkretnej wartości pieniężnej lub ekonomicznej. Przykładem analizy efektywności kosztowej jest analiza dynamicznego kosztu jednostkowego (ang. Dynamic Generation Cost – DGC).

Analiza ekonomiczna: analiza mająca na celu ustalenie wskaźników efektywności ekonomicznej projektu. Posługuje się wartościami ekonomicznymi, które odzwierciedlają wartości, jakie społeczeństwo byłoby gotowe zapłacić za określone dobro lub usługę. Wycenia ona wszystkie czynniki zgodnie z ich wartością użytkową lub kosztem alternatywnym dla społeczeństwa. Analiza ekonomiczna jest szczególnym rodzajem analizy kosztów i korzyści – przeprowadzana jest w drodze skorygowania wyników analizy finansowej o efekty fiskalne, efekty zewnętrzne oraz ceny rozrachunkowe. Podobnie jak w analizie finansowej, w analizie ekonomicznej stosuje się metodę zdyskontowanych przepływów pieniężnych (ang. Discounted Cash Flows – DCF).

Analiza finansowa: analiza mająca na celu ustalenie wartości wskaźników efektywności finansowej projektu, weryfikację trwałości finansowej projektu oraz ustalenie właściwego (maksymalnego) dofinansowania z funduszy UE. Dokonywana jest ona zazwyczaj z punktu widzenia właściciela infrastruktury. W przypadku, gdy w projekcie UE występuje kilka podmiotów (np. właściciel infrastruktury i jej operator), należy dokonać analizy skonsolidowanej całościowo pokazującej projekt. W analizie finansowej, w celu ustalenia wskaźników efektywności finansowej oraz wyliczenia luki w finansowaniu,

¹ Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects, Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020, European Commission, December 2014

stosuje się metodę zdyskontowanych przepływów pieniężnych (DCF).

Analiza kosztów i korzyści (Analiza K/K, AKK) (ang. Cost-Benefit Analysis - CBA): analiza mająca na celu ustalenie, czy lub w jakiej mierze dany projekt zasługuje na realizację z publicznego lub społecznego punktu widzenia. Analiza kosztów i korzyści różni się od zwykłej oceny finansowej tym, że uwzględnia również możliwe do skwantyfikowania zyski (korzyści – ang. benefits) i straty (koszty – ang. costs), niezależnie od tego, czy ponosi je podmiot realizujący inwestycję, czy też społeczeństwo. Analiza K/K przybiera często postać analizy ekonomicznej, w której koryguje się wyniki analizy finansowej o efekty fiskalne, efekty zewnętrzne oraz ceny rozrachunkowe. Wyniki AKK można wyrazić na wiele sposobów, w tym w postaci ekonomicznej wewnętrznej stopy zwrotu, ekonomicznej bieżącej wartości netto oraz współczynnika korzyści/koszty. Szczegółowe informacje na temat metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści można znaleźć w Przewodniku AKK (patrz: definicja Przewodnika AKK).

Analiza ryzyka: analiza, której celem jest ustalenie prawdopodobieństwa wygenerowania przez projekt określonych wyników, jak również ustalenie najbardziej prawdopodobnego przedziału odchyień tych wyników od wartości reprezentującej najbardziej dokładny ich szacunek.

Analiza skonsolidowana: szczególne podejście w ramach analizy finansowej, stosowane w przypadku projektów realizowanych w systemie kilku podmiotów, w których:

a) obok beneficjenta występuje operator (system beneficjent – operator), przy czym operator to podmiot odpowiedzialny za eksploatację majątku powstałego lub zmodernizowanego w wyniku zrealizowanych przez beneficjenta umów związanych z przeprowadzaniem projektem inwestycyjnym. Operator może stać się właścicielem majątku wytworzonego w ramach powyższych umów, z poszanowaniem zasady trwałości projektu,

b) występuje wiele podmiotów (system wielu podmiotów).

W przypadku analizowania projektu, w którego realizację zaangażowany jest więcej niż jeden podmiot, rekomendowane jest przeprowadzenie analizy dla projektu oddzielnie z punktu widzenia każdego z tych podmiotów (np. gdy projekt budowy drogi jest realizowany przez kilka gmin), a następnie sporządzenie analizy skonsolidowanej (tzn. ujęcie przepływów wcześniej wyliczonych dla podmiotów zaangażowanych w realizację projektu i wyeliminowanie wzajemnych rozliczeń między nimi związanych z realizacją projektu). Dla potrzeb dalszych analiz (analizy ekonomicznej oraz analizy ryzyka i wrażliwości) należy wykorzystywać wyniki analizy skonsolidowanej.

Analiza trwałości finansowej: analiza mająca na celu weryfikację faktu, czy wpływy finansowe (źródła finansowania projektu, łącznie z przychodami oraz innymi wpływami) wystarczą na pokrycie wszystkich kosztów, w tym finansowych, rok po roku, na przestrzeni całego okresu odniesienia. Trwałość finansowa inwestycji zostaje potwierdzona, jeśli skumulowane przepływy pieniężne netto nie są ujemne w żadnym roku analizy. Trwałość finansowa powinna zostać zbadana także w odniesieniu do beneficjenta/operatora z projektem. Należy ją przeprowadzać w wartościach niezdyskontowanych.

Analiza wrażliwości: analiza umożliwiająca systematyczne badanie tego, co dzieje się z wynikami projektu w sytuacji, kiedy zdarzenia odbiegają od ich wartości szacunkowych ustalonych na etapie prognozowania. Polega ona na określeniu wpływu zmiany pojedynczych zmiennych krytycznych o określoną procentowo wartość, na wartość finansowych i ekonomicznych wskaźników efektywności projektu oraz trwałość finansową projektu (i trwałość finansową beneficjenta/operatora z projektem) wraz z obliczeniem wartości prognozowanych zmiennych w celu określenia, jaka zmiana procentowa zmiennych

krytycznych zrównałaby NPV (ekonomiczną lub finansową) z zerem. Istotą analizy wrażliwości jest zasada, iż modyfikacji poddawana być powinna tylko jedna zmienna, podczas gdy inne parametry powinny pozostać niezmiennione (por. *Przewodnik AKK*). **Całkowity koszt projektu/inwestycji:** wydatki kwalifikowalne i niekwalifikowalne w rozumieniu *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w zakresie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020*, (dalej: *Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków*) ponoszone do momentu ukończenia realizacji projektu. Obejmuje m.in. nakłady inwestycyjne na realizację projektu, koszty ogólne oraz inne koszty nie mające charakteru pieniężnego, o których mowa w ww. wytycznych, których wartość ustalana jest na zasadach określonych w tych wytycznych. Całkowity koszt inwestycji powinien zawierać podatek VAT, niezależnie od tego, czy podlega on zwrotowi.

Całkowity koszt kwalifikowalny projektu/inwestycji (EC): wydatki kwalifikowalne w rozumieniu art. 65 rozporządzenia nr 1303/2013 oraz *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków* ponoszone do momentu ukończenia realizacji projektu. Całkowity koszt kwalifikowalny brany jest pod uwagę przy określaniu, czy dany projekt należy do kategorii projektów dużych, o których mowa w art. 100 rozporządzenia nr 1303/2013, przy czym w przypadku projektów generujących dochód, koszt ten pomniejsza się zgodnie z jedną z zasad określonych w art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013. Ponadto całkowity koszt kwalifikowalny jest brany pod uwagę, przy określaniu, czy dany projekt podlega reżimowi prawnemu art. 61 tego aktu, tj. czy może być uznany za projekt generujący dochód.

Dochód²: w rozumieniu art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 są nim wpływy środków pieniężnych z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników za towary lub usługi zapewniane przez daną operację, jak np. opłaty ponoszone bezpośrednio przez użytkowników za użytkowanie infrastruktury, sprzedaż lub dzierżawę gruntu lub budynków lub opłaty za usługi, pomniejszone o wszelkie koszty operacyjne i koszty odtworzenia wyposażenia krótkotrwałego poniesione w okresie odniesienia. Zalicza się do niego także oszczędności kosztów działalności (operacyjnych) osiągnięte przez operacje, chyba że są skompensowane równoważnym zmniejszeniem dotacji na działalność. W związku z faktem, że art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 definiuje operacje generujące dochód po ukończeniu (dochód w tym ujęciu będzie występował jedynie w fazie operacyjnej projektu).

Pojęcie dochodu zależne jest od charakteru projektu generującego dochód:

- dla projektów, dla których istnieje możliwość określenia, w okresie odniesienia, przychodu z wyprzedzeniem jest to różnica między wartością bieżącą przychodów (patrz: definicja przychodu) oraz wartością bieżącą kosztów operacyjnych (w tym nakładów odtworzeniowych, jeśli dotyczy). Jeżeli różnica ta jest dodatnia, zdyskontowany dochód należy powiększyć o zdyskontowaną wartość rezydualną;
- dla projektów, dla których nie można obiektywnie określić przychodu z wyprzedzeniem jest to różnica pomiędzy rzeczywistymi przychodami wygenerowanymi w okresie trzech lat od zakończenia operacji lub do terminu na złożenie dokumentów dotyczących zamknięcia programu określonego w przepisach dotyczących poszczególnych funduszy, w zależności od tego, który z terminów nastąpi wcześniej, a rzeczywistymi kosztami operacyjnymi projektu poniesionymi w powyższym okresie.

Zgodnie z art. 65 ust. 8 rozporządzenia nr 1303/2013 wszelkie płatności otrzymane przez beneficjenta z tytułu kar umownych na skutek naruszenia umowy zawartej między beneficjentem a stronami trzecimi, lub które miały miejsce w wyniku wycofania przez stronę trzecią oferty wybieranej w ramach przepisów o zamówieniach publicznych (wadium) nie są uznawane za dochód i nie są odejmowane

² Definicja dochodu wynikająca z art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 jest inna niż definicja dochodu wynikająca z przepisów o rachunkowości czy przepisów podatkowych.

od kwalifikowalnych wydatków operacji.

Duże projekty: zgodnie z art. 100 rozporządzenia nr 1303/2013 są to projekty o całkowitym koszcie kwalifikowalnym przekraczającym 50 mln EUR. Wyjątek stanowią projekty wskazane w art. 9 pkt 7) rozporządzenia nr 1303/2013, tj. objęte celem tematycznym nr 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej, w ich przypadku próg kwotowy wynosi 75 mln EUR całkowitych kosztów kwalifikowalnych.

W przypadku projektów generujących dochód, do identyfikacji dużych projektów należy stosować skorygowane całkowite koszty kwalifikowalne projektu/inwestycji (art. 61 ust. 2 rozporządzenia nr 1303/2013).

W celu ustalenia, czy całkowity koszt kwalifikowalny danego projektu przekracza próg określony w art. 100 rozporządzenia nr 1303/2013, a tym samym czy dany projekt jest dużym projektem, należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN, stanowiący średnią arytmetyczną kursów średnich miesięcznych Narodowego Banku Polskiego, z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie³. Ustalony w momencie złożenia wniosku kurs wymiany EUR/PLN jest stosowany również w celu identyfikacji, czy dany projekt nie uzyskalby statusu dużego projektu w przypadku zmiany całkowitego kosztu kwalifikowalnego lub skorygowanego całkowitego kosztu kwalifikowalnego na późniejszym etapie.

W przypadku dużych projektów wdrażanych w kilku etapach w oparciu o art. 103 rozporządzenia nr 1303/2013, progi kwotowe, o których mowa powyżej odnoszą się do sumy całkowitych kosztów kwalifikowalnych faz przypadających zarówno na perspektywę finansową 2007-2013, jak i 2014-2020.

Dyskontowanie: proces dostosowywania przyszłej wartości kosztu lub korzyści do ich obecnej wartości przy użyciu stopy dyskontowej, w celu ujęcia zmiany wartości pieniądza w czasie. Dyskontowanie odbywa się poprzez przemnożenie przyszłej wartości kosztu lub korzyści przez współczynnik dyskontowy, który maleje wraz z upływem czasu. Wzór na współczynnik dyskontowy przedstawiony został w Załączniku 1 *Wytucznych MIR*.

W związku z faktem, iż na potrzeby dyskontowania pierwszy rok okresu odniesienia traktowany jest jako „rok zerowy” ($t=0$; współczynnik dyskontowy=1) prognoza przepływów pieniężnych powinna obejmować okres od roku zerowego do roku n , gdzie n oznacza liczbę lat okresu odniesienia przyjętego do analizy pomniejszoną o 1 (patrz: definicja okresu odniesienia oraz Załącznik 1 *Wytucznych MIR*).

Interesariusz: osoba bądź podmiot zainteresowany realizacją lub wynikami projektu. Interesariusz nie musi odnosić bezpośrednich korzyści z tytułu realizacji (np. wójt gminy, ministerstwo, użytkownicy, mieszkańcy). Projekt może oddziaływać pozytywnie lub negatywnie na interesariuszy.

Nakłady inwestycyjne na realizację projektu (koszty inwestycyjne, inwestycja początkowa): wydatki ponoszone w związku z realizacją projektu do momentu oddania powstałego majątku do użytkowania. Nakłady inwestycyjne na realizację projektu obejmują głównie nakłady na środki trwałe, wartości niematerialne i prawne oraz nakłady na przygotowanie projektu (w tym przygotowanie dokumentacji projektowej, doradztwo)⁴. Zdyskontowane nakłady inwestycyjne na realizację projektu (bez ewentualnych rezerw na nieprzewidziane wydatki, które nie są brane pod uwagę w analizie przepływów finansowych)

³ Kursy publikowane są na stronie www.nbp.pl

⁴ Jeżeli na rzecz projektu wnoszony jest wkład niepieniężny (w rozumieniu Wytucznych w zakresie kwalifikowalności wydatków oraz Wytucznych dotyczących kwalifikowalności wydatków w ramach poszczególnych programów operacyjnych) powinien on również zostać uwzględniony w nakładach inwestycyjnych oraz przy określaniu wartości rezydualnej.

stanowią zdyskontowany koszt inwestycji (ang. Discounted Investment Cost – DIC).

Nakłady odtworzeniowe: nakłady o charakterze inwestycyjnym ponoszone w fazie operacyjnej projektu, przeznaczone na niezbędne odtworzenie tych elementów projektu, których okres użytkowania jest krótszy niż okres odniesienia analizy. Nakłady te muszą mieć charakter niezbędny dla zapewnienia operacyjności projektu w przyjętym okresie odniesienia. Przy obliczaniu luki w finansowaniu nakłady odtworzeniowe projektu ujmowane są razem z kosztami operacyjnymi, gdyż ponoszone są w fazie operacyjnej projektu. W związku z tym, brane są one pod uwagę przy wyliczaniu dochodów projektu (DNR), a nie zdyskontowanych kosztów inwestycyjnych (DIC). Wnioskodawca powinien szczegółowo uzasadnić we wniosku o dofinansowanie konieczność poniesienia tych nakładów dla zapewnienia operacyjności projektu.

Oddziaływanie: rozumiane jako długoterminowe korzyści, które zostaną osiągnięte w danym sektorze/regionie. Oddziaływanie pojawia się po jakimś czasie od zakończenia realizacji projektu i dotyczy wszystkich zmian u różnych interesariuszy projektu spowodowanych realizacją projektu.

Okres odniesienia (horyzont czasowy inwestycji): okres, za który należy sporządzić prognozę przepływów pieniężnych generowanych przez analizowany projekt, uwzględniający zarówno okres realizacji projektu, jak i okres po jego ukończeniu, tj. fazę inwestycyjną i operacyjną. W przypadku projektów generujących dochód, jako punkt odniesienia przyjmuje się zalecane przez Komisję Europejską referencyjne okresy odniesienia (patrz: Rozdział 7.4 pkt 1 lit. f *Wytycznych MIR*). Wymiar okresu odniesienia jest taki sam w analizie finansowej i w analizie ekonomicznej.

Rokiem bazowym w analizie finansowej i ekonomicznej powinien być założony w analizie rok rozpoczęcia realizacji projektu. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 za rok rozpoczęcia realizacji projektu należy uznać rok rozpoczęcia prac budowlanych lub dokonania zamówień na towary i usługi związanych z działaniami inwestycyjnymi w projekcie. Za działania inwestycyjne w ramach projektu nie należy uznawać rozpoczęcia prac przygotowawczych, takich jak np. uzyskanie zezwoleń, czy przygotowanie studiów wykonalności.

Wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, w której wniosek o dofinansowanie został sporządzony na etapie, gdy realizacja projektu została już rozpoczęta. Wówczas rokiem bazowym jest rok złożenia wniosku o dofinansowanie.

Projekt: na potrzeby niniejszych *Zasad*, przedsięwzięcie inwestycyjne zmierzające do osiągnięcia założonego celu określonego wskaźnikami, posiadające określony początek i koniec realizacji, zgłoszone do objęcia albo objęte współfinansowaniem w ramach środków EFRR.

Projekty generujące dochód: projekty, które generują dochód w fazie operacyjnej – po zamknięciu fazy inwestycyjnej (patrz: definicja dochodu). Zgodnie z art. 61 ust. 7 (punkty a)-h) poniżej) oraz art. 61 ust. 8 (punkt i) poniżej) rozporządzenia nr 1303/2013 **do kategorii projektów generujących dochód nie zalicza się:**

- a) operacji lub części operacji finansowanych wyłącznie z Europejskiego Funduszu Społecznego;
- b) operacji, których całkowity kwalifikowalny koszt przed zastosowaniem art. 61 ust. 1-6 rozporządzenia nr 1303/2013⁵ nie przekracza 1 000 000 EUR;

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu

- c) pomocy zwrotnej udzielonej z zastrzeżeniem obowiązku spłaty w całości ani nagród;
 - d) pomocy technicznej;
 - e) wsparcia udzielanego instrumentom finansowym lub przez instrumenty finansowe;
 - f) operacji, dla których wydatki publiczne przyjmują postać kwot ryczałtowych lub standardowych stawek jednostkowych;
 - g) operacji realizowanych w ramach wspólnego planu działania;
 - h) operacji, dla których kwoty lub stawki wsparcia są określone w Załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie EFRROW;
 - i) operacji, dla których wsparcie w ramach programu stanowi:
 - pomoc *de minimis*;
 - zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc państwa dla MŚP, gdy stosuje się limit w zakresie dopuszczalnej intensywności lub kwoty pomocy państwa;
 - zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc państwa, gdy przeprowadzono indywidualną weryfikację potrzeb w zakresie finansowania zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi pomocy państwa.
- Projekty wskazane w punkcie i) mogą być uznane za projekty generujące dochód, w przypadku gdy przepisy krajowe tak stanowią.

Przewodnik AKK⁶: Guide to cost-benefit Analysis of Investment Projects (z ang. Przewodnik do analizy kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych), wersja angielskojęzyczna, Komisja Europejska, grudzień 2014 (robocze tłumaczenie na język polski w czerwcu 2015 r.), zwany dalej Przewodnikiem AKK.

Przychód: wpływy środków pieniężnych z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników za towary lub usługi zapewniane przez daną operację, jak np. opłaty ponoszone bezpośrednio przez użytkowników za użytkowanie infrastruktury, sprzedaż lub dzierżawę gruntu lub budynków lub opłaty za usługi. Przychodem nie są więc np. dotacje operacyjne i refundacje ulg ustawowych.

Stopa dyskontowa: stopa, przy użyciu której przyszłe wartości sprowadza się do wartości bieżącej, wyrażająca alternatywny koszt kapitału.

Wartość rezydualna: potencjał finansowy lub ekonomiczny projektu w pozostałych latach jego trwania (życia ekonomicznego), obliczony w ostatnim roku okresu odniesienia przyjętego do analizy. Wartość ta będzie zerowa lub bliska zeru jeżeli okres odniesienia będzie zbliżony do okresu życia ekonomicznego danych aktywów trwałych (metody wyliczania wartości rezydualnej zgodnie z *Wytycznymi MIR*).

Wewnętrzna stopa zwrotu (ang. Internal Rate of Return – IRR): stopa dyskontowa, przy której bieżąca wartość netto strumienia kosztów i korzyści jest równa 0. W ramach analizy finansowej ustalana jest

Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, art.61 ust.7.

⁶ Dokument w wersji angielskojęzycznej dostępny jest pod adresem:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/cba_guide.pdf, natomiast w wersji polskojęzycznej pod linkiem: https://www.ppp.gov.pl/Laczenie/Documents/Przewodnik_AKK_14_20.pdf

finansowa stopa zwrotu (ang. Financial Rate of Return – FRR).

Natomiast w ramach analizy ekonomicznej otrzymujemy ekonomiczną stopę zwrotu (ang. Economic Rate of Return – ERR). Wewnętrzną stopę zwrotu porównuje się z wysokością wskaźnika wzorcowego (np. wysokością stopy dyskontowej przyjętej do analizy, wyrażającej alternatywny koszt kapitału), aby ocenić efektywność proponowanego projektu. Szerzej kwestię finansowej i ekonomicznej wewnętrznej stopy zwrotu opisano w podrozdziałach 7.9 oraz 8.1 *Wytycznych MIR*.

Szczegółowy zakres przepływów pieniężnych uwzględnianych w celu wyliczenia poszczególnych wskaźników oraz wzory dla ich wyliczenia przedstawiono w Załączniku 1 *Wytycznych MIR*.

Zryczałtowana procentowa stawka dochodów (ang. flat rate net revenue percentage): wskaźnik wyrażający stosunek zdyskontowanych dochodów (DNR) do zdyskontowanych nakładów inwestycyjnych (DIC), w projekcie typowym dla danego sektora, podsektora lub typu, stosowany celem obliczenia poziomu dofinansowania dla projektu lub też osi priorytetowej bądź działania.

2. ZASADY OGÓLNE

Studium wykonalności musi przedstawiać uzasadnienie realizacji projektu, w tym:

- wybór rozwiązania techniczno-technologicznego, które m.in.:
 - umożliwia realizację założonych celów (rozwiązanie będzie trafne i skuteczne),
 - przyczynia się do rozwiązania problemów zidentyfikowanych w danej jednostce (rozwiązanie będzie użyteczne),
 - wykorzystuje istniejące zasoby i środki (rozwiązanie będzie efektywne),
 - zagwarantuje trwałość wybranego rozwiązania również po jego zakończeniu (rozwiązanie będzie trwałe),
- ekonomiczne i finansowe aspekty projektu,
- określenie:
 - czy wnioskodawca posiada zdolność techniczną, finansową i instytucjonalną do realizacji projektu,
 - czy wnioskodawca jest w stanie zagwarantować stabilność finansową projektu,
 - czy wnioskodawca jest w stanie zapewnić środki na pokrycie kosztów operacyjnych niezbędnych dla eksploatacji projektu zgodnie z celami w w/w okresie.

Studium wykonalności stanowi narzędzie komunikacji (informacji o projekcie) pomiędzy wnioskodawcą a Instytucją Organizującą Konkurs i jest dokumentem wyjściowym, na podstawie którego wypełniany jest wniosek o dofinansowanie.

Według *Wytycznych MIR* dla projektów generujących dochód (w rozumieniu art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013), zgodnie z zapisami pkt 21 SZOOP RPO WŁ na lata 2014-2020, poziom dofinansowania ustala się przy zastosowaniu metody luki w finansowaniu (rozdz. 7.7 *Wytycznych MIR*) bądź przy zastosowaniu metody zryczałtowanej procentowej stawki dochodu (rozdz. 7.8 *Wytycznych MIR*).

W przypadku ww. projektów dotacja UE nie może przekraczać kwoty niezbędnej do zapewnienia równowagi finansowej projektu (nie można udzielić wnioskodawcy dofinansowania w wysokości większej niż jest to potrzebne do zrealizowania danego projektu).

W przypadku projektów generujących dochód, na podstawie rozdziału 11 *Wytycznych MIR* Beneficjent będzie podlegał monitorowaniu dochodu oraz kosztów kwalifikowalnych.

Wszystkie obliczenia wykonywane są dla całego projektu. W przypadku, gdy wniosek o dofinansowanie przygotowany jest dla etapu, a etap ten nie jest tożsamy z projektem (a jest jedynie elementem projektu wieloletniego), wskaźniki postępu rzeczowego, wydatki kwalifikowalne, należy określić oddzielnie dla wnioskowanego etapu i dla całego projektu.

Studium wykonalności musi składać się z następujących rozdziałów:

- Wnioski z przeprowadzonej analizy – podsumowanie
- Definicja celów projektu
- Identyfikacja projektu
- Analiza wykonalności, analiza popytu oraz analiza opcji
- Informacje i analizy specyficzne dla danego rodzaju projektu lub sektora
- Analiza finansowa
- Analiza kosztów i korzyści (ekonomiczna)
- Analiza ryzyka i wrażliwości.

Do studium wykonalności należy załączyć tabelę finansową (jako aktywny arkusz kalkulacyjny), sporządzoną przez wnioskodawcę zgodnie z postanowieniem niniejszych *Zasad*. Wszelkie przedstawione w niej wyliczenia powinny być poparte odpowiednimi komentarzami objaśniającymi przyjęte założenia kalkulacyjne, wraz z informacjami w zakresie źródeł pośrednich (konieczne podanie tytułu źródła, rozdziału, nr strony, nr tabeli). Tabela musi zawierać jawne (nie ukryte) i działające formuły. W podsumowaniu studium należy przedstawić i skomentować wyniki zgodne z załącznikiem.

3. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY – PODSUMOWANIE

W rozdziale tym należy przedstawić skrótowy przegląd kluczowych informacji o projekcie, dotyczących określenia:

- bezpośrednich i pośrednich celów projektu,
- wskaźników postępu rzeczowego,
- liczby użytkowników projektu,
- planowanych nakładów inwestycyjnych,
- trwałości instytucjonalnej i wykonalności (gotowości beneficjenta/operatora do wdrożenia projektu),
- trwałości finansowej,
- odniesienia do kryteriów merytorycznych.

Wnioski powinny być sformułowane prostym, nietechnicznym językiem.

Treść podsumowania musi umożliwić osobie oceniającej odniesienie się do każdego z kryteriów oceny projektów. Dlatego należy przedstawić stopień, w jakim projekt spełnia każde z kryteriów merytorycznych oraz wskazać rozdział i stronę studium, gdzie można odnaleźć uzasadnienie i uszczegółowienie tych informacji.

4. DEFINICJA CELÓW PROJEKTU

Punktem wyjścia dla przeprowadzenia analiz dotyczących zasadności realizacji działań inwestycyjnych oraz ich ekonomicznej opłacalności jest zdefiniowanie celów projektu. Cele projektu (pośrednie jak i bezpośrednie) powinny zostać określone w oparciu o analizę potrzeb środowiska społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem czynników zewnętrznych adekwatnych do skali oddziaływania projektu. Określone w projekcie cele muszą spełniać następujące założenia:

- w sposób jasny wskazywać korzyści społeczno-gospodarcze po przeprowadzeniu inwestycji,
- jeśli w ramach projektu realizowanych jest kilka celów, powinny być w sposób logiczny powiązane ze sobą,
- powinny zostać skwantyfikowane poprzez określenie wartości bazowych i docelowych wraz ze wskazaniem metody pomiaru ich osiągnięcia,
- powinny być w sposób logiczny powiązane z celami realizacji RPO WŁ na lata 2014-2020, zwłaszcza w odniesieniu do danej osi priorytetowej Programu (opcjonalnie – z celami realizacji innych programów).

5. IDENTYFIKACJA PROJEKTU

5.1 Podstawowe dane o projekcie

5.1.1. Beneficjent projektu

Wskazanie beneficjenta projektu – nazwa, dane teleadresowe.

5.1.2. Tytuł projektu

Wskazanie tytułu projektu.

5.1.3. Lokalizacja projektu

Wskazanie lokalizacji projektu (w tym – jeśli stosowne – charakterystyczne cechy lokalizacji, które mają wpływ na osiąganie celów).

5.1.4. Opis projektu

Należy szczegółowo doprecyzować zakres rzeczowy projektu oraz przedstawić uzasadnienie zakresu projektu w odniesieniu do celów projektu, w podziale na elementy, które są kosztami kwalifikowalnymi oraz elementy projektu, które nie są kosztami kwalifikowalnymi. Należy zwrócić uwagę aby opis projektu pozostawał zgodny z zakresem pomocy przewidzianym w Działaniu i Osi Priorytetowej RPO WŁ.

Opis projektu przedstawiony w studium wykonalności powinien stanowić rozwinięcie opisu zawartego w formularzu wniosku o dofinansowanie projektu.

5.2. Analiza otoczenia społeczno-gospodarczego

Należy określić funkcjonalne i rzeczowe powiązania między projektem a otoczeniem (w tym przede wszystkim: oddziaływanie planowanej inwestycji na środowisko naturalne, społeczność lokalną/regionalną, otoczenie gospodarcze, informacje o potencjalnej grupie docelowej oraz potencjalnych interesariuszach projektu). Analizie należy poddać jedynie obszar, w którym zmienia się jakkolwiek charakteryzująca go wielkość lub cecha w związku z realizacją projektu.

6. ANALIZA WYKONALNOŚCI, ANALIZA POPYTU ORAZ ANALIZA OPCJI

Analizie należy poddać:

- wariant bezinwestycyjny („zaniechanie inwestycji”),
- warianty inwestycyjne – co najmniej dwa.

6.1. Analiza wykonalności

Charakterystyka istniejących zasobów oraz infrastruktury pod kątem funkcjonalności i ewentualnego wykorzystania dla osiągnięcia zakładanych celów (opis punktu wyjścia, a następnie opis proponowanych zmian).

Analiza wykonalności zawiera zidentyfikowanie możliwych do zastosowania rozwiązań inwestycyjnych (technicznie wykonalnych) oraz wykazanie, że wybrano najlepszy możliwy wariant realizacji projektu, spośród wszystkich dostępnych rozwiązań alternatywnych.

Wnioski płynące z tej analizy powinny jasno wskazywać i potwierdzać zasadność wyboru planowanego do wdrożenia rozwiązania.

6.2. Analiza popytu

Analiza popytu ma identyfikować i ilościowo określać społeczne zapotrzebowanie na realizację planowanej inwestycji. W jej ramach należy uwzględnić zarówno bieżący (w oparciu o aktualne dane), jak również prognozowany popyt (w oparciu o prognozy uwzględniające m.in. wskaźniki makroekonomiczne i społeczne). W celu prawidłowego wykonania analizy popytu należy opisać założenia oraz metodykę wykonania prognoz popytu.

Analizę prognozowanego popytu należy przeprowadzić dla scenariusza z inwestycją oraz bez inwestycji. Ponadto, analiza ta powinna odwoływać się do kwestii bieżącego oraz przyszłego zapotrzebowania inwestycji na zasoby, przewidywanego rozwoju infrastruktury, oraz efektu sieciowego (jeżeli występuje lub może wystąpić w wyniku realizacji inwestycji).

Analiza popytu powinna mieć charakter dynamiczny tj. przedstawiać rozwój popytu w określonym horyzoncie czasowym, ze wskazaniem przewidywanej stopy wykorzystania po ukończeniu projektu oraz jej wzrostu w dalszej perspektywie czasowej (należy określić okres analizy).

6.3. Analiza opcji

Analiza opcji ma na celu porównanie i ocenę możliwych do zastosowania rozwiązań zidentyfikowanych na etapie analizy wykonalności oraz ma na celu wykazanie, że wybrany przez wnioskodawcę wariant realizacji projektu reprezentuje najlepsze rozwiązanie spośród opłacalnych wariantów rozwiązań.

Proces wyboru powinien być dokonywany w 2 etapach:

- Etap 1. Analiza strategiczna - ten etap koncentruje się na podstawowych rozwiązaniach o charakterze strategicznym (np. odpowiada na pytanie, czy bardziej korzystna będzie modernizacja już funkcjonującej infrastruktury, czy też budowa nowej). Etap ten, co do zasady, przyjmuje formę analizy wielokryterialnej i opiera się na kryteriach jakościowych.
- Etap 2. Analiza rozwiązań technologicznych, na tym etapie należy przeanalizować poszczególne rozwiązania pod kątem technologicznym. Do przeprowadzenia tego etapu zazwyczaj zastosowanie mają metody oparte na kryteriach ilościowych.

Podstawą analizy opcji jest analiza z wykorzystaniem metody DGC, gdzie dla porównania alternatywnych rozwiązań ocenia się wskaźnik poziomu nakładów inwestycyjnych i kosztów eksploatacyjnych w stosunku do efektów uzyskiwanych w wyniku realizacji danego przedsięwzięcia. Wyniki analizy opcji powinny wskazywać na wybór takiego projektu alternatywnego, dla którego wskaźnik dynamicznego kosztu jednostkowego jest najniższy.

7. INFORMACJE I ANALIZY SPECYFICZNE DLA DANEGO RODZAJU PROJEKTU LUB SEKTORA

Przedstawione informacje i analizy muszą odnosić się do kryteriów merytorycznych oraz umożliwić osobie oceniającej odniesienie się do każdego z kryteriów.

Należy wskazać analizę ilościową, na podstawie której dokonano szacunków wskaźników postępu rzeczowego.

8. ANALIZA FINANSOWA

Analiza finansowa ma na celu w szczególności:

- ocenę finansowej rentowności inwestycji ,
- weryfikację trwałości finansowej projektu i beneficjenta,
- ustalenie właściwego (maksymalnego) dofinansowania z funduszy UE (w przypadku projektów, których wartość dofinansowania ustalana jest o metodę luki w finansowaniu).

Analizę finansową należy przeprowadzić zgodnie z *Wytycznymi MIR*. Analiza finansowa powinna zawierać co najmniej następujące elementy:

- określenie założeń dla jej przeprowadzenia,
- ustalenie czy projekt generuje przychody oraz czy istnieje możliwość ich oszacowania z wyprzedzeniem (w przypadku projektów, dla których całkowity koszt kwalifikowalny przekracza 1 mln EUR),
- zestawienie przepływów pieniężnych projektu dla każdego roku analizy,
- ustalenie czy wartość bieżąca przychodów generowanych przez projekt przekracza wartość bieżącą kosztów operacyjnych, tzn. czy projekt jest projektem generującym dochód (zgodnie z treścią *Wytycznych MIR*),
- przedstawienie kalkulacji taryf za dobra i usługi zapewniane przez projekt (zgodnie z rozdz. 7.6 *Wytycznych MIR*),
- obliczenie właściwego poziomu dofinansowania UE. Obliczenie poziomu dofinansowania przy zastosowaniu metody luki w finansowaniu dotyczy projektów generujących dochód,
- określenie źródeł finansowania projektu,
- ustalenie wartości następujących wskaźników finansowej efektywności projektu: finansowej bieżącej wartości netto inwestycji (FNPV/C) oraz finansowej wewnętrznej stopy zwrotu z inwestycji (FRR/C),
- analizę trwałości finansowej.

Analiza finansowa odnosi się do badania wszystkich strumieni pieniężnych, wynikających z realizacji projektu. W przypadku, gdy strumienie te dotyczą różnych podmiotów, analizie należy poddać przepływy skonsolidowane wokół infrastruktury (np. jeśli beneficjent ponosi nakłady inwestycyjne, a operator eksploatuje produkty projektu, analiza obejmie zarówno nakłady, jak i przepływy związane z eksploatacją).

9. ANALIZA KOSZTÓW I KORZYŚCI

Analiza kosztów i korzyści to narzędzie analityczne wykorzystywane do oceny ekonomicznych zalet i wad decyzji inwestycyjnej, poprzez ocenę związanych z nią korzyści i kosztów, celem ustalenia jej wpływu na dobrobyt.

W przypadku dużych projektów konieczne jest przeprowadzenie pełnej analizy kosztów i korzyści (analiza ekonomiczna), zgodnie z podrozdz. 8.1 *Wytycznych MIR*.

W przypadku projektów niezaliczanych do dużych analizę ekonomiczną można przedstawić w oparciu o szacowanie ilościowych i jakościowych skutków realizacji projektu. Dla celów przygotowania studium wykonalności należy wymienić i opisać wszystkie istotne środowiskowe, gospodarcze i społeczne efekty projektu oraz – jeśli to możliwe – zaprezentować je w kategoriach ilościowych. Wnioskodawca może odnieść się do analizy efektywności kosztowej wykazując, że realizacja danego projektu inwestycyjnego stanowi dla społeczeństwa najtańszy wariant.

Analiza kosztów i korzyści może również przybrać formę analizy efektywności kosztowej, jednak wyłącznie w sytuacji, gdy korzyści danego projektu są bardzo trudne bądź wręcz niemożliwe do oszacowania, natomiast wymiar kosztów można określić z dużą dozą prawdopodobieństwa.

10. ANALIZA WRAŻLIWOŚCI I RYZYKA

Ocena ryzyka prowadzona jest w celu oszacowania trwałości finansowej inwestycji. Ma za zadanie wykazać, czy określone czynniki ryzyka nie spowodują utraty płynności finansowej.

Analiza wrażliwości ma wskazać czy zmiany w wartościach zmiennych krytycznych projektu wpłyną na wyniki analiz przeprowadzonych dla projektu, w szczególności na wskaźniki efektywności finansowej i ekonomicznej projektu oraz trwałość finansową.

Analiza ryzyka oparta głównie na kryteriach jakościowych, składająca się z następujących elementów:

- identyfikacja ryzyk i opracowanie ich listy,
- opracowanie matrycy ryzyka,
- identyfikacja działań zapobiegawczych i minimalizujących,
- interpretacja matrycy, w tym ocena ryzyk rezydualnych.

Przykładowe zmienne, które mogą być poddane analizie zawiera rozdział 9 *Wytycznych MIR*.

Katalog ryzyk dla wybranych sektorów znajduje się w załączniku III do rozporządzenia 2015/207.

Sposób przeprowadzania analizy wrażliwości i ryzyka, przykładowa matryca zapobieganiu negatywnemu wpływowi ryzyk, lista sprawdzająca dla dokonanej analizy została przedstawiona w *Podręczniku AKK*.